

Draga Potočnjak: **Skrito povelje**

V imenu višjih ciljev?

TATJANA CVIRN

Ko je junija lani izšla knjiga **Skrito povelje**, je takoj zbudila številne odzive, tako pozitivne kot negativne. Če so avtorici nekateri očitali omadeževanje osamosvojitve, so drugi izražali prepričanje, da bo Slovenija pravna in demokratična dežela šele, ko bo znala raziskati in ovrednotiti temne plati svoje zgodovine. In sestrelitev helikopterja gazela nad ljubljansko Rožno dolino na uradni prvi dan vojne za Slovenijo je ena od teh temnih in travmatičnih zgodb, ki so bile doslej javnosti neznane.

Avtorica je zgodbo o nesmiselni smrti slovenskega pilota gazele Antona Mrlaka, sicer svojega svaka, in letalskega tehnika Bojančeta Sibinovskega zapisala kot napeto pripoved, ki je nastala na osnovi triletnega iskanja dokumentov, prič in izjav o tem, kaj se je tistega usodnega 27. junija 1991 zgodilo, zakaj je neoborožena gazela,

ki je prevažala kruh, morala pasti in kdo je za to odgovoren. Da naj bi šlo za napako, so mnogi domnevali že tisti dan, ko sta umrla. Toni Mrlak je namreč že nekaj časa tajno sodeloval s teritorialno obrambo in naj bi v kratkem izpeljal prestop helikopterskih posadk in gazela na slovensko stran. Preden pa mu je to uspelo, je njegov neoboroženi helikopter zadela raketa, ki je priletela s stolpnice v Ljubljani. »Je bil žrtvovan?« se sprašuje avtorica in dokazuje, da je šlo za načrtno dejanje. Posnetki te sestrelitve so namreč obkrožili svet in naj bi v času, ko se je odločala usoda Slovenije, prinesli pomemben psihološkomotivacijski preobrat. Povečali naj bi naklonjenost do samostojne Slovenije in zbudili odpor do JLA. Zanimivo, da ti posnetki še vedno igrajo pomembno vlogo v dokumentarcih ob obletnicah osamosvojitve, čeprav bi se po vseh teh letih že lahko kritično in pravilno ovre-

dnotilo takratno dogajanje. Vojna za Slovenijo je namreč trajala le deset dni, ne deset mesecev ali let.

Avtorica je kljub številnim oviram, na katere je naletela pri svojem raziskovanju, ob mukotrpnem odkrivanju resnice na osnovi dokumentov, ki bi morali biti dostopni, razkrila takratne glavne akterje, ki so poveljevali strelcem in ki se kasneje niso bili pripravljeno niti opravičiti, kaj šele družini umrlega pilota priznati pravico, ki so ji pripadale. Tri leta po njegovi smrti so mu sicer v Rožni dolini postavili spomenik z napisom »Pilot Anton Mrlak umrl za samostojno Slovenijo«. A njegova žena Mila je še leta bila boj z birokratskimi mlini za priznanje, da je bil Toni sodelavec teritorialne obrambe, na osnovi česar bi njej in otrokoma pripadala invalidnina. To ji je uspelo šele po devetih letih. **Skrito povelje** je tako tudi zgodba o tragični usodi Mrlakove družine, o veliki ljubezni

Tonija in Mile, ki je bila tako kruto prekinjena. Postavljena v širši kontekst slovenske preteklosti pa odpira vrsto vprašanj o delovanju te države, o spletkah, lažeh in pokvarjenosti tistih, ki so bili takrat med vodilnimi in ki jih na tem političnem prizorišču srečujemo še danes, in na drugi strani o častnih in pokončnih ljudeh, ki so prispevali k temu, da v Sloveniji v tistem času ni prišlo do krvavega obračuna neslutnih razsežnosti. Prebiranje knjige nas vrne v čas pred dvema desetletjema, ko nismo niti za trenutek podvomili, da bi bilo lahko pri vsem tem kaj narobe. A so očitno posamezniki, tako kot že velikokrat, plačali visoko ceno za domnevno višje cilje ... Kaj je medtem šlo narobe, da smo še vedno sprti, vse bolj revni in z vse bolj črno prihodnostjo, pa je vprašanje, na katerega si lahko skuša odgovoriti vsak sam.

O avtorici:

Draga Potočnjak (1958) je dramska in filmska igralka, dramska pisateljica in gledališka pedagoginja, prejemnica različnih nagrad, med drugim Grumove za dramatiko. Zaposlena je v Slovenskem mladinskem gledališču v Ljubljani.